

Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan kokous 26, 1/2015

PÖYTÄKIRJA

Aika 3.2.2015, klo 10:15–12:15

Paikka MMM, Mariankatu 23, Helsinki, kokoushuone Kartano (2. krs)

Jakelu Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta

Jäsenet ja (varajäsenet) **läsnä olleet tummennetulla**

Olli Peltoniemi, puheenjohtaja, Helsingin yliopisto
(**Pirjo Kortnesniemi**, varapuheenjohtaja, Eläintautien torjuntayhdistys ETT ry.)

Riitta Heinonen, maa- ja metsätalousministeriö
(Pirkko Skutnabb, maa- ja metsätalousministeriö)

Jaana Mikkola, Elintarviketurvallisuusvirasto
(Taina Mikkonen, Elintarviketurvallisuusvirasto)

Tapio Palmu, Lounais-Suomen aluehallintovirasto
(Taina-Riitta Seppälä, Lounais-Suomen aluehallintovirasto)

Leena Suojala, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry
(Sami Kilpeläinen, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry)

Johan Åberg, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC r.f.
(Tomas Långgård, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC r.f.)

Saara Kupsala, Itä-Suomen yliopisto
(Birgitta Wahlberg, Åbo Akademi)

Jarkko Niemi, Luonnonvarakeskus
(Tiina Reilas, Luonnonvarakeskus)

Jaakko Mononen, Itä-Suomen yliopisto
(**Mari Heinonen**, Helsingin yliopisto)

Päivi Lahti, Helsingin yliopisto
(Markku Oksanen, Turun yliopisto)

Salla Tuomivaara, Eläinsuojeluliitto Animalia ry
(Sami Säynevirta, Eläinsuojeluliitto Animalia ry)

Kati Pulli, Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry
(Maria Lindqvist, Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry)

Sanna Nokka, ProAgria Keskusten Liitto ry
(**Pirkko Taurén**, Faba osk.)

Elias Jukola, HKScan oyj
(Tuomas Herva, AtriaNauta)

Matti Kalervo, Kesko oyj
(Sari Ristaniemi, SOK)

Juha Beurling, Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry
(Annikka Marniemi, Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry)

Sari Salminen, eläinsuojeluasiamies

Satu Raussi, sihteeri, Eläinten hyvinvointikeskus EHK

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 10:18.

2. Kokouksen järjestäytyminen

Kokous todettiin ajoissa koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi. Kokouksessa oli läsnä 15 neuvottelukunnan jäsentä. Heistä 13 oli varsinaista ja 2 varajäsentä.

Asialistan muihin asioihin lisättiin sikasektorin vastuullisen tuotannon raja-arvojen tulosten esittely.

3. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin pienin muutoksin. **Pöytäkirja** löytyy neuvottelukunnan sähköiseltä sivulta.

4. Ajankohtaista maa- ja metsätalousministeriöstä

Maa- ja metsätalousministeriön edustaja ei ollut kokouksessa paikalla.

Saatiin tiedoksi, että työryhmä, jossa on valmisteltu asetusluonnosta uudeksi valtioneuvoston asetukseksi turkiseläinten suojelusta, on saanut valmistelijoilta asetuksen tekstiluonnoksen. *Päätettiin käsitellä asetusluonnosta seuraavassa neuvottelukunnan kokouksessa ja kutsua paikalle asiantuntijoiksi Leena Ahola Itä-Suomen yliopistosta tutkimuksen edustajana sekä turkistuottajien edustaja.*

Saatiin tiedoksi, että eläinsuojelulain uudistuksen ohjausryhmän kokouksessa keskusteltiin eläinjalostuksesta sekä mahdollisuudesta luopua emakoiden tiineytyshäkeistä ja häkeistä luopumisen vaikutuksista tuotantoon. Eläinsuojelulain uudistuksen ohjausryhmän työ jatkuu vuoden 2015 loppuun.

5. Keskustelu edellisen kokouksen alustuksista

9.12.2014 alustukset olivat: Suuret eläintuotantoyksiköt, eläintuotannon talous ja eläinten hyvinvointi, alustajina Maija Pispala ja Riitta Seppälä Varavoimaa Farmarille hankkeesta sekä Jarkko Niemi MTT:stä

Keskustelussa todettiin, että riippumattoman ulkopuolisen avun tarve maataloilla kasvaa. Aikaisen välittämisen malli olisi kotieläintilan talouden kannalta hyvä. Mitä aikaisemmin rahoittajiin ollaan ongelmien ilmetessä yhteydessä, sitä parempi mahdollisuus niistä on selviytyä. Jos eläinten hyvinvoinnin ongelmien taustalla on tilan taloudellinen kriisi, niin myös talouden kannalta on hyvä puuttua ongelmiin ajoissa. Eri tilanteessa olevat viljelijät tarvitsevat eritasoisia apua. Jotkut kykenevät hakemaan apua itse, jotkut eivät enää kykene hakemaan apua itsenäisesti eivätkä hyödy yleisestä tiedottamisesta, vaan tilalle on mentävä auttamaan kädestä pitäen.

Niin tilan talouden kuin eläinten hyvinvoinnin seuraamista auttaa, jos tilalla kerätään riittävästi tunnuslukuja. Tunnuslukujen kerääminen ja seuranta on erityisen tärkeää suurilla tiloilla, sillä ne osoittavat mihin suuntaan toiminta on menossa ja tukevat siten tilan tuotannon hallintaa. Tunnuslukuja seuraamalla voidaan tunnistaa asiat, joita on syytä parantaa ja milloin niiden kohentamiseksi on toimittava. Seuranta on oleellista myös siksi, että voidaan keskittyä tekemään hyvin se työ, joka on tilan kannattavuuden kannalta keskeistä. Maatilan taloudellinen tulos linkittyy kaikkeen muuhun tilan toimintaan, kuten eläinten ja ihmisten hyvinvointiin.

Vaikka maidon tuottajahinta on laskenut, kohdistuu hintaan edelleen laskupainetta. Huolestuttavaa tilanteessa on nuorten tuottajien tekemät investoinnit. Investoinneissa pitäisikin olla varmuusmarginaali. Investointivaiheessa yleensä lasketaan, että maidon tuottajahinta voi enimmillään pudota 10 %. Kun investointeja suunnitellaan, taloudellisesta

toimintaympäristöstä ja sen kehittymisestä yleensä on jonkinlainen näkemys. Joskus hintataso heilauttaa kannattavuutta, niin kuin nyt on tilanne.

Maidontuotannon kannattavuuskertoimet ovat olleen keskimäärin 0,5 ja 1 välillä. Maidontuotanto on työvoimavaltaista. Luken Taloustohtorin mukaan vuonna 2013 työn osuus kustannuksista oli maidontuotannossa 23 % ja sikatuotannossa 10 %. Jos hinnoissa tapahtuu muutoksia, ovat vaikutukset yrittäjätuloon tuotannonaloittain erilaiset. Sikatuotannossa tuotantopanosten hintojen nousu (suhteessa myytävän tuotteen hintaan) voi aiheuttaa enemmän vaikeuksia kuin maidontuotannossa, koska pienempi osuus tuotosta jää yrittäjätuloksi. Olennaista tilan talouden kannalta on, miten tuotantopanosten ja tuotteen hinnat muuttuvat suhteessa toisiinsa. Kokonaisuus siis ratkaisee kannattavuuden. Tilakohtaiset erot taloudellisessa tuloksessa ovat suuria. Tällä hetkellä on monia hintaa alentavia tekijöitä, kuten Ukrainan kriisi ja tilanne maailmanmarkkinoilla. Sikatilojen kannattavuuskerroin on heikko, eikä sikatuotanto tällä hetkellä kestä kustannuspaineita.

Varapuheenjohtaja kertoi, että Tanskassa on pankkien palveluksessa konsultti, joka kiertää tiloilla tarkastelemassa tilan taloudellista kannattavuutta simulointimallin avulla. Suomessa ProAgrialla on tiloille uusi Rahat Riittämään -talouden hallinnan neuvontapalvelu. Elinkeinolla on meneillään nautojen hyvinvoinnin teemavuosi ja neuvottelukunta voisi esittää omat viestinsä ja toiveensa teemavuoden suhteen.

Juuri valmistuneen ELT Tuomas Hervan väitöskirjan mukaan lihanautojen kylmäpihakkasvatus edistää eläinten hyvinvointia ja lisää myös tuotannon kannattavuutta. Kriittinen tekijä lihanautatuotannossa on kuivikkeiden saanti, hinta ja laatu. Todettiin, että monet naudanhaltajat esimerkiksi säästävät emolehmätarkkailusta, josta juuri saisi tilan taloudellisen kannattavuuden kannalta arvokkaita tunnuslukuja. Rahavirran heiketessä saatetaan säästää esimerkiksi rehuissa, mikä taas voi heikentää hedelmällisyyttä ja sitä kautta häiritä tuotantoa ja taloudellista kannattavuutta.

Valtion ja kuntien julkisissa hankinnoissa tulisi myös huomioida eläinten hyvinvoinnin parantamisen kustannukset. Julkisissa hankinnoissa painotetaan lähinnä hintaa, eikä lisäarvotekijöitä, kuten eläimen hyvinvointi.

Keskusteltiin, voisiko eläinten hyvinvointikorvauksen linkittää tuotemerkkiin ja olisivatko kuluttajat valmiita maksamaan enemmän todennetuista/merkityistä eläinten hyvinvoinnin lisäarvotuotteista? Lisäarvo tulisi saada tuotantoon, jotta eläinten hyvinvoinnin parantamiseksi olisi enemmän taloudellisia kannustimia. Tuottajat myös odottavat, että eläinten hyvinvoinnin parannuksilla saataisiin taloudellista lisäarvoa. Elinkeino ja teollisuus tulisi saada mukaan hyvinvoinnin lisäarvon tuotteiden rakentamiseen. Eläinten hyvinvoinnin lisäarvotuotteet ovat helpoiten toteutettavissa tuotteissa, joissa alkutuotteen osa on iso, kuten kanamuna, joka on sinällään valmis pakkaus. Valmistutuotteissa, joissa on vähän eläinperäistä raaka-ainetta, on eläimen hyvinvoinnin lisäarvo vaikeampi konkretisoida.

Päätettiin tehdä neuvottelukunnan julkilausuma asiasta. Päivi Lahti tekee ensimmäisen luonnoksen julkilausumaksi, Pirjo Kortensniemi ja Jarkko Niemi auttavat. Julkilausumaan sisällytetään 1) huoli tuotannon, maidontuotannon ja sikatuotannon, kannattavuudesta ja alhaisen kannattavuuden vaikutuksista eläinten hyvinvointiin, 2) neuvottelukunnan tuki hankkeille, joissa tuottajia autetaan riippumattomalta taholta kokonaisvaltaisesti, matalalla kynnyksellä ja paikan päällä, 3) tunnuslukujen merkitys, vain tunnuslukuja keräämällä ja tarkastelemalla tilaa voidaan kehittää ja ongelmiin puuttua ajoissa. Tämä edellyttää, että tilat ovat seurannan piirissä, 4) eläinten hyvinvoinnin huomioiminen myös julkisissa hankinnoissa – julkiselle sektorille tulisi saada todennettavat laatuvaatimukset eläinten hyvinvoinnille.

6. Eläinten hyvinvoinnin määritelmän täsmentäminen, *Pirjo Korttesniemi*

Varapuheenjohtaja oli valmistellut esityksen neuvottelukunnan eläinten hyvinvoinnin määritelmän täsmentämiseksi. Neuvottelukunta hyväksyi muutosesityksen eläinten hyvinvoinnin määritelmään. Aiemmassa määritelmässä ollut ”patologisia muutoksia” korvataan sanoilla ”käytöshäiriöitä tai haittaa terveydelle”. Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan korjattu eläinten hyvinvoinnin määritelmä on seuraava (muutos edelliseen määritelmään, joka hyväksyttiin TEHVNK kokouksessa 13.3.2012, 2/2012, on alleviivattu):

Hyvinvointi on eläimen kokemus sen omasta psyykkisestä ja fyysisestä olotilasta. Käsitteellä eläimen hyvinvointi kuvataan eläimen vointia, joka voi vaihdella hyvästä huonoon. Eläimen hyvinvointiin vaikuttavat sen mahdollisuudet sopeutua ympäristön tapahtumiin ja olosuhteisiin. Jos sopeutuminen ei onnistu, tai aiheuttaa eläimelle jatkuvaa tai voimakasta stressiä, rasitusta, käytöshäiriöitä tai haittaa terveydelle, eläimen hyvinvointi heikkenee. Eläinten hyvinvointiin voidaan vaikuttaa pito-olosuhteilla, hoidolla, käsittelyllä ja eläinjalostuksella.

Muutettu määritelmä saatetaan tiedoksi tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelun neuvottelukunnalle sekä tulevalle seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnalle.

7. Muut asiat

Varapuheenjohtaja Pirjo Korttesniemi esitteli sikasektorin kolmen ½ -vuotisen laskentajakson tuloksia vastuullisen tuotannon raja-arvoista. Teollisuus on sopinut kansallisista ruuhohylkäys- ja kuolleisuusrajoista. Jos sikatilalta tulee tätä enemmän eläimiä, joiden ruhot hylätään tai kuolleisuus on raja-arvoja suurempaa, teurastamon edustaja käy tilalla ohjeistaen korjaamaan tilanteen. Tilan pitää saada raja-arvot alittumaan vuoden kuluessa, mikäli aikoo jatkaa yhteistyötä teurastamon kanssa. Lihaskojen kokoruuhohylkäysten raja-arvo on 1,1 % ja kuolleisuuden 4 %, emakoiden kokoruuhohylkäysten raja-arvo on 7 % ja kuolleisuuden 25 %. Tulosten perusteella raja-arvot ylittäneiden tilojen määrä on vähentynyt. Keskusteltiin siitä, että emakoiden kuolleisuuden raja-arvo, 25 %, on osoittautunut korkeaksi, joten sitä voitaisiin laskea. (Kun emakoiden kuolleisuuden raja-arvoa vuonna 2010 elinkeinon toimesta määritettiin, ei Suomessa ollut saatavilla tietoja emakoiden kuolleisuudesta, joten raja-arvoksi otettiin Tanskan emakoiden normaalikuolleisuus.)

Saatiin tiedoksi Eviralta, että komissio teki Suomeen vuoden alussa tarkastuksen eläinten hyvinvoinnin koulutus- ja pätevyysasioista. Tarkastuksen kohteena oli sikasektori sekä eläinten teurastus ja lopetus. Tarkastus oli ensimmäinen laatuaan, jossa mukana oli muitakin toimijoita kuin viranomaisia. Tarkastus sujui erinomaisesti. Sikasektorilta haluttiin tarkastuksessa haastatella hyvinvointiasioissa koulutettuja ja vielä kouluttamattomia tuottajia. Positiiviseksi ongelmaksi muodostui kouluttamattomien sikatuottajien saaminen keskusteluihin, heitä ei meinannut löytyä. Tuottajilta tuli tarkastuksessa palautetta siitä, etteivät maatalousalan tutkinnot enää vastaa nykyisen tuotannon vaatimuksia, vaan tutkintoja olisi monipuolistettava.

Saatiin tiedoksi, että eläinsuojeluasiamies järjestää avoimen eläinten hyvinvointiseminaarin Helsingissä 14.4.2015 klo 13–20. Ilmoittautumislinkki lähetetään neuvottelukuntalaisille heti, kun ilmoittautuminen avautuu.

Seuraavassa kokouksessa 31.3.2015 käsitellään luonnosta neuvottelukunnan kannanotoksi eläintuotannon talouden, tuottajan jaksamisen, eläinten hyvinvoinnin seurannan tunnuslukujen ja eläinten hyvinvoinnin yhteydestä sekä luonnosta valtioneuvoston asetukseksi turkiseläinten suojelusta. Vuoden 2014 Sikava ja Naseva tulokset esitellään 12.5.2015 kokouksessa.

Seuraavat kokoukset ovat tiistaina 31.3. klo 10:15–12:15 ja tiistaina 12.5. klo 10:15–12:15

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11:40.

Helsingissä 31.3.2015

Pöytäkirjan vakuudeksi

Olli Peltoniemi, puheenjohtaja

Satu Raussi, sihteeri